СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА"

Рôкъ VII. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 6-го Юлія 1899. | Число 27.

Календарь.

Юлій		
6	Ч.	РОЖД. ІОАНА КРЕСТ.
7	П.	Февроніи
8	С.	Давида селунск.
9	Н.	3. Самсона, Севира
10	П.	Кира и Іоана
11	В.	ПЕТРА и ПАВЛА
12	С.	Соборъ 12 апост.

Змѣстъ.

УВАГА.

Хотячѝ приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіеря:

Mr. Kond. Kotanczyk
Box 127
SHAMOKIN, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

Rev. Antony Bonczewsky
10 May Str.
ANSONIA, Conn.

СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА."

Квитъ

на $300, словами триста доляровъ, котрѝ я вôдобравъ зъ касы „Р. Н. Союза" якo посмертну запомогу по моѣй женѣ бл. п. Параскевіи Феця. За такъ скоре выплачене складаю сердечну подяку урядови „Р. Н. Союза" и желаю, щобы всѣ Русины належали до той правдивой робôтничой організаціи.

Shenandoah, Pa. 16. юнія 1899.

Михайло Фецѣца

ПРИ СВѢДКАХЪ:
Іосифъ Коваль,
Гнатъ Мучка,
Ив. Дитко.

Квитъ

на $600 словами шѣсть сто доляровъ, котрѝ я, пôдписана вдова, одержала зъ касы „Р. Н. Союза" якo посмертну запомогу по моимъ мужеви бл. п. Амброзію Костикъ за що дякую сердечно всѣмъ членамъ „Р. Н. Союза" и жичу щирымъ серцемъ зросту нашого товариства, бо то охорона для вдôвъ и сирôтъ.

Mayfield, Pa. 21. юнія 1899.

Текля Костикъ

ПРИ СВѢДКАХЪ:
А. Шлянта,
Петро Собатъ,
Марко Кусъ.

Справоздане спеціяльной контрольной комісіи для провѣрки книгъ и рахунковъ „Р. Н. Союза."

Згадана комісія, выбрана рôчною конвенціею „Р. Н. Союза" въ Лансфордъ, Па., вôдбула свое засѣдане дня 27. юнія 1899 въ Олифантѣ. На засѣданю тôмъ пересмотрено докладно книги секретарскѝ и книги старого и нового касіера.

Результатомъ того пересмотреня було тое, що въ касѣ „Р. Н. С." знаходило ся дня 31. мая сего року о $61.35 бôльше якъ се выраховавъ секретарь, а именно не $6887.08, але $6948.43. Рôжниця тая о $61.35 повстала зъ того, що секретарь через помылку не дописавъ въ своѣй книзѣ $1.50 въ доходахъ, котрѝ однакъ касіеръ мавъ записано, а въ розходахъ дописавъ больше 25 цт. Такъ само дописавъ вôнъ бôльше въ розходахъ $59.60, котру то суму касіеръ выплативъ доперва по 31. маю и длятого до сумы своихъ розходивъ еи не затягнувъ. Въ виду того, що згадана сума $59.60 мала бути дѣйстно выплаченою передъ 31. маемъ и зôстала зарахованою до загальной сумы $6948.43 тôлько длятого, щобы оминути на будуче всякихъ помылокъ (зъ взгляду на тое, що секретарь мае записану тую суму въ однôмъ, а касіеръ въ другôмъ мѣсяцю). Отже властива рôжниця мѣжь секретарскою а касіерскою книжкою була лишь $1.75, котру вôдтакъ справлено. Такъ само и въ касіерскôй книзѣ знайдено кôлька дрôбныхъ помылокъ на загальну суму $3.80, а и тѝ такъ само якъ и попереднѝ спростовано.

Загальный станъ касы представляе ся такъ:

Фондъ желѣзный	$4108.08
„ роспоряд.	1391.30
Депозиты	1449.05
Разомъ	6948.43

Зъ грошей тыхъ находить ся у касіера готôвкою $3845.12, а розпожиченыхъ зъ желѣзного фонду $3103.31.

При тôй способности пригадуемо, що послѣдна рôчна конвенція „Союза" ухвалила, щобы вже бôльше грошей зъ желѣзного фонду не выпожичати. Такъ само поручаемо, щобы контролюване книгъ вôдбувалось все що найменше 10 до 14 дней передъ конвенціею.

Справоздане тое, мае бути пôдставою до дальшого рахунку, почавши вôдъ дня 1. юнія 1899 р. выключно, а що стверджене оно пôсля нашой найлѣпшой волѣ и совѣсти — се стверджаемо нашими власноручными пôдписами:

А. Шлянта,
Т. Вахна,
Денисъ Пырчь,
Иванъ Ардачъ.

ЩО ЧУВАТИ ВЪ СВѢТѢ?

Америка. Американьцямъ чогось не веде ся на Филипинахъ. Кажуть, що сли такъ дальше пôйде, то McKinley посивѣе зъ грызоты, бо днесь вже не ходить о те довжезне и коштовне здавлене нѣбы повстаня, о котрôмъ въ Вашингтонѣ знають бôльше, якъ въ цѣлôмъ свѣтѣ, але ходить о свободолюбный американьскій народъ, котрый днесь вже не одушевляе ся по телячому тою борбою нѣбы за свободу для угнетеныхъ ишпаньскою тиранією. Днесь каждый бачить, що се борба капіталістôвъ для бізнесу. То-жь они разомъ зъ п. президентомъ побоюють ся о той народъ, котрого они потребують при надходячихъ выборахъ.

Зô всѣхъ частей краю надходять вѣсти, що мѣжь робôтниками кипить, а страйками ажь пахне. Декуда навѣть представителѣ робôтниковъ вже означили фабрикантамъ день, въ котрôмъ полишать роботу, если не пôдвысшать платнѣ. Ходить о пôдвысшене 20 проц. платнѣ, якъ ухвалила робôтнича конференція, що вôдбула ся мин. тыждня въ Chicago, Ill. На пôдставѣ той ухвалы секретарь робôтничой юніи of Amalgamated Association of Tin Plate Workers въ Pittsburg, Pa., що числить 25 тысячь робôтниковъ и тôлько-жь помôчниковъ, заявивъ, що въ пятницю лишать роботу, если не пôдвысшать платнѣ. Нашѝ люде повиннѝ до такихъ юнѝй належати, бо якъ зачувати, то такѝ юніи будуть провадити борбу и зъ робôтниками незъорганізоваными, котрыми послугують ся въ потребѣ фабриканты.

Европа. Зъ конференціи мировой, що вôдбувае ся въ Газѣ, буде велика нуля. А найлѣпше се доказуе свѣжо поставлене внесене Россіи: щобы державы зъобовязали ся через 5 лѣтъ не взбôльшати сталого войска, вышавши кольоніяльне. Чистый гумбуґъ! Та-жь днесь се головна причина вôйны. Не дурно сказавъ гр. Толстой, що такѝ мировѝ конференціи самодурство, а ихъ аранжеры фарисеи.

Англія. Зъ Лондону пишуть, що 26. юнія въ Вестмінстеръ розпочала ся мѣжнародна жѣноча конвенція (конґресъ). Богато делеґатокъ зъѣхало ся зъ цѣлого свѣта и будуть радити надъ справами жѣночими. 27. юнія промовляла делеґатка Хинъ, за що удостоила ся оплескôвъ, але ажь по переложеню еи бесѣды товмачомъ. Русинки тамъ нема жадной, але телеґрама певно надôйде.

Франція. Справа капитана Дрейфуса выказала богато гнили, але правда мусить выйти на верхъ якъ олива. За пару день процесъ вôдбуде ся на ново, к. Дрейфуса вже привозено зъ тюрмы и здае ся буде очищеный вôдъ закиду здрады. По скінченю процесу родина Драйфуса переносить ся до Австріи, де на побережу адрійского моря вже закупила шматъ землѣ зъ вілею. Те паньство въ Австріи певно перестане бути Французами и стане Нѣмцями (мойсеевой вѣры).

Въ мѣстѣ Ніццѣ зловлено италійского ґенерала Ґілєту, що студіювавъ французкѝ крѣпости, и пôдъ закидомъ шпіоньства засуджено его на 5 лѣтъ вязницѣ и 5 тысячь франкôвъ (2000 зр. а. в.)

Ишпанія. Неспокои задля стяганя великихъ податкôвъ ще тревають и вѣдай не скôнчать ся такъ скоро. Въ горѣшныхъ провінціяхъ ишпаньскихъ треба було ажь вôйска, але и те богато не вдѣе.

Нѣмеччина. Прускій рядъ пильно слѣдить за подѣями въ Хинахъ и кажуть, що мае найлѣпшѝ вѣдомости. Въ кождôмъ разѣ и Нѣмцѣ щось скористають, сли прійде до подѣлу Хинъ, а що се не обôйде ся безъ проливу крови, то и мирова конференція въ Газѣ не заперечить.

Италія. Въ Пізѣ и Фльоренціи 27. червня дали ся чути сильнѝ землетрясеня. Того самого дня въ Римѣ ставъ ся страшный выпадокъ. Вôйсковѝ власти мали пробувати бальонъ, въ тôмъ зôрвала ся буря, пôрвала линвы и бальонъ понесла въ гору, а разомъ зъ нимъ пôрвала также жовнѣра, що бувъ занятый мѣжь линвами. Коли бальонъ летѣвъ понадъ рѣкою Тибръ, жовнѣръ вôдвязавъ ся и скочивъ на долину зъ высоты 1600 стôпъ, бо думавъ, що въ той способъ уратуе свое житe, будучи добрымъ плывакомъ. Але трафивъ не до воды тôлько на скалистый берегъ, де знайшовъ смерть а свое тѣло змѣсивъ до не пôзнаня.

Россія. Царь зганьбивъ всѣхъ и вся за студентскѝ розрухи. Але де шукати правдивой причины? Чи не въ порядкахъ абсолютизму? Царь хоче нѣбы миру, а тымъ часомъ близько за 20 міліонôвъ доляровъ замовлено въ американьскихъ фабрикахъ рôжного военного матеріялу. Тутешнѝ фабриканты голосять, що въ протягу пару лѣтъ достануть и вôдъ другихъ державъ що найменше стôлько, бо тутешнѝ выробы найтаньшѝ и найлѣпшѝ.

Зъ за кавказкого краю доносять до Петербурга, що тамъ голодъ не минучій задля великой посухи, а крôмъ того масами спала саранча.

Австрія заключила зъ Угорщиною угоду на пару лѣтъ дальше и то безъ парляменту тôлько на пôдставѣ § 14. Той штуки втявъ премієръ-міністеръ гр. Тунъ, що бувъ кепскимъ ґубернаторомъ для Чехôвъ. Через угоду въ той способъ заключену, скористають тôлько Мадяры, що конче добивають ся цѣлковитой самостôйности, а найгôрше выйдуть такѝ народы австрійскѝ, якъ Русины, що слабо суть заступленѝ въ радѣ державнôй.

Въ Галичинѣ Поляки собѣ думають, що Галичина чисто польскій край. Навѣть людовцѣ, партія польскихъ хлопôвъ, поросши трохи въ пѣре, зачинае ворожо выступати проти Русинôвъ, бо днесь вже ихъ менше потребуе. Значить, въ політицѣ нема нѣчого сталого. Львôвскій польскій суфраґанъ епископъ кс. Веберъ, візитуючи деканатъ потелицкій (повѣтъ Рава руска), сказавъ, що до миропомазаня вкôнци мають приступити всѣ тѝ, що були охрещенѝ и миропомазанѝ рускими священниками, котрѝ не мають права того робити. Чисто якъ за небôжки Польщи заґальопувавъ ся біскуписко.

Галицкѝ москвофилы (се нечисленна партія нашихъ народныхъ здрадникôвъ) хотѣли у Львовѣ и Чернôвцяхъ заложити товариство им. Пушкина, але намѣсництво не позволило, бо подали подане и статуть въ

(Продовжене на другôй сторонѣ)

Рускѝ кольоніи въ Сполуч. Державахъ пôвнôчной Америки.

Подае Стефанъ Макарь.

III. РУСКА КОЛЬОНІЯ ВЪ МТ. CARMEL, PA.

Нѣхто бы бувъ не погадавъ передъ якихъ 20 роками, що Мт. Кармель, мала робôтнича осада въ Пенсильвеніи, котра щойно стала заселюватись рускими родинами, доступить колись такой великой чести и стане „серединою свѣта." Певно, що нѣхто бы бувъ чогось подôбного не высудивъ ажь доси, якъ бы въ ту справу не вмѣшалась така голосна личнôсть, якъ А. Товтъ, протоерей россійско-православной церкви зъ Wilkes-Barre, Pa. и не проголосивъ бы прилюдно зъ всякою рѣшучôстю, що именно Мт. Кармель, а не инша мѣсцевôсть, мала те щасте оснуватись въ самôй „серединѣ свѣта."

Сесе щасте припало въ участи згаданôй кольоніи въ тыхъ часахъ, коли помѣжь нашими рускими поселенцями закипѣла борба за вѣры до той степени, що подекуды стали переконуватись про лѣпшу вартôсть вѣры вже не шклянками зъ пивомъ а кулаками, а то и ножами. Мѣжь народомъ запанувала нечувана ненависть. Куды не обернути ся, всюды можь було чути про одно и те саме: хто лучшій, чи пôпъ зъ бородою, чи голеный, чи мае бути трираменный хресть зъ третымъ раменемъ скôсьнымъ, чи згадувати при Службѣ Божôй Синодъ чи папу, а вкôнци, що нема найлучшого чоловѣка на свѣтѣ вôдъ россійского царя и его правительства. Народъ спорилъ про те, звычайно не доторкаючись въ своихъ спорахъ сути рѣчи зъ той простой причины, що не мавъ про те найменшого понятя, переливавъ небылицѣ и нѣсенѣтницѣ зъ пустого въ порожне, хапавсь по найбôльшôй части говорити за дрôбнички обрядовѝ, котрѝ не мали найменшой звязи зъ вѣрою, а не можучи выдобутись зъ той матнѣ запечатувавъ диспуту побоемъ противника.

Розважнѣйшѝ та холоднѣйшои вдачѣ люде запримѣчали, що оно щось не на добро вѣщуе така религійна борба та ихъ вговорюваня ставали голосомъ вопіючого на пустыни, бо людей обгорнула якась загальна дурійка, котра поморочила ихъ головы. Супротивъ той мороки опущали руки навѣть найдѣяльнѣйшѝ люде и кождый здвигавъ лишь плечима на видъ загорѣлыхъ религійныхъ борытелѣвъ. Тогдѣ вже перестали собѣ люде вѣрити, оденъ другого пôдозрѣвавъ о якѝсь скрытѝ мысли и звôдти почали себе прозывати такими прозвисками якъ Унґаръ, Ляхъ и Москаль.

Що йно притихла та безглузда колотнеча и здавалось люде отямились ажь ту нечаяно змоглась ще зъ бôльшою силою. И якже-жь не було ѣй змагатись тôй борбѣ за вѣры? Адже-жь голошено мѣжь народомъ, що россійскій царь поставить власнымъ коштомъ церковь, закупить всѣ потрѣбнѝ церковнѝ рѣчи, надасть имъ попа бородатого ажь зъ самой Россіи, а на его удержане не дадуть люде зломаного цента. Трохи письменнѣйшимъ усмѣхалась на будуче посада попа або псаломщика, котру имъ обѣцювали агенты при шклянцѣ пива, то-жь не дивота, що майже кождый, хто знавъ писати и читати по руски мрѣвъ про те щасливе будуче, коли то вôнъ покине важку працю въ угльокопахъ або въ фабрицѣ, а стане при престолѣ въ церкви.

„Свобода", що якъ разъ выдавалась въ „серединѣ свѣта", накликувала людей опамятатись, пояснюючи имъ безхосеннôсть подôбной борбы за вѣры та еи згубнѝ наслѣдки, через що зтягнула на себе неколъвну ненависть головныхъ фабрикантôвъ згаданой борбы. Она то именно вôдкрывала всѣ тѝ погамѝ средства, якими намагано ся роздути ту борбу, що заповнила тôлько дорогого часу, котрый мôгъ бы бувъ бути вжитый на здорову просвѣту усѣхъ американьскихъ Русинôвъ.

Проповѣдники той борбы за вѣры самѝ навѣть пôзнали, що задалеко пôшла ихъ пропаганда, дальше може нѣжь собѣ того бажали, та що наслѣдки той пропаганды не то що не приносять имъ пожаданыхъ наслѣдкôвъ, а наносять имъ шкандалъ за шкандаломъ, стрепенулись зъ переляку, омыли руки вôдъ усего, выперлись свого вчинку, лишаючи розяреныхъ людей, котрѝ остались мовь змыти зимною водою.

Сьогодня и та борба за вѣры и иніціяторы подôбныхъ подвигôвъ належать вже до минувшости, котра мабуть нѣколи вже не повторить ся. Однакъ все-жь оно цѣкаво побесѣдувати за минуле прежите, а тымъ бôльше цѣкаво познакомитись зъ чинниками, що стали товчкомъ чи причиною чогось подôбного, що радше бъ могло бути мыслимымъ въ середновѣчныхъ часахъ або на якôмсь дикôмъ островѣ, а не на порозѣ 20 столѣтя та въ свобôднôй Америцѣ, де пануе якъ найбôльша свобода вѣроисповѣданъ.

Батькомъ той религійной пропаганды есть А. Товтъ. Спершу бувъ вôнъ професоромъ теольогіи и директоромъ бурсы въ Пряшевѣ на Угорщинѣ. Клопоты фінансовой натуры зневолили его покинути рôдный край въ р. 1891 и удатись на душпастырство до Америки. Першою его посадою була мѣсцевôсть Minneapolis, Minn., де осѣло чимало Угро-Русôвъ. Пôсля свого приѣзду А. Товтъ удавсь до St. Paul, щобъ представитись католицкому архієпископови, звѣстному ворогови всѣхъ неанглицкихъ еміґрантôвъ, Айрляндови. Айрляндъ ставъ ему робити подôбнѝ уваги, що вôнъ не узнае за католицкихъ попôвъ такихъ людей, що суть вдôвцями якъ вôнъ або мають жѣнки, жадавъ вôдъ него цѣлковитой улеглости церкви и людей, на що Товтъ мавъ ему такъ остро вôдповѣсти, що архієпископъ подавъ на него скаргу до пропаганды въ Римѣ, котра через краевого епископа зажадала вôдкликаня его до краю, а въ противнôмъ случаю загрожено суспензіею.

Не було иншой рады, якъ зъ конечности перейти на православіе, до котрого принявъ его тогдѣшный православный епископъ Николай зъ San Francisco.

А. Товтъ, чоловѣкъ интеліґентный, а при тôмъ пристрастно амбітный загадавъ показати свою силу и хочь тымъ способомъ зробити собѣ сяку-таку сатисфакцію. Вôдъ тогды розпочинаесь пропаганда россійского православія зъ всѣми его старокраевыми формами и хибами, вподесь любовь до россійского правительства и Синоду, котре нѣбы одинокимъ мае бути ратункомъ и помочію не тôлько старокраевыхъ Русинôвъ, але чомусь и американьскихъ. Пропаганда сеся зразу мала, розгорѣлась на добре, коли Товтъ перенѣсъ ся до Wilkes-Barre, Pa. и звôдтамъ ширивъ еи помѣжь угорскими и галицкими Русинами. Якъ нагороду за его подвиги вшановано его чиномъ протоерея, а царь приказавъ повѣсити на его шию золотый хресть, а зъ нагоды коронаціи царя Миколы II. припияли ему до рясы ордеръ святой Анны. Бракувало ще того, щобъ на его головѣ спочила епископска мітра, котрой мабуть сподѣвавъ ся, але тамъ звыше погадали собѣ, що для хахла буде и того досыть, тымъ бôльше, що робота его вже зроблена. Оно мо-

„SVOBODA“

(LIBERTY.)

Weekly Paper.

The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“

Mt. CARMEL, PA.

P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:

To „SVOBODA“

P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зо стороны першои.)

польскоѣ и россійскоѣ мовѣ, а намѣсництво не знало, що зъ тымъ зробити. За те проводирѣ ту справу вôдложили на пôзнѣйше, а самй — числомъ 5 — самй маститй, „твердо-русскіи“ — пôдъ проводомъ господина Мончаловского выбрали ся на торжество пушкиньске до самого Петербурга. Звôдтамъ пишуть, що всюда були, всьо звидѣли и всюда ихъ гостили. Г. Мончаловскій тримавъ навѣть бесѣды, але не на науковôй академіи, тôлько при столѣ, що угинавъ ся пôдъ ѣдженемъ и питемъ и мавъ говорити досыть добре, бо вôнъ при шклянчинѣ майстеръ. Въ однôй своѣй бесѣдѣ мавъ сказати той господинъ такъ: „Галицкй Русины, такй якъ я и мои однодумцѣ, уважають себе однымъ народомъ зъ народомъ московскимъ, за те въ краю называють насъ перевертнями — за се ручу вамъ!“ Вкôнци налюбовавшись тымъ всѣмъ дали на панахиду за душу Пушкина, зложили вѣнець на домовинѣ царя Александра III. за те, що той небôщикъ-батюшка давъ 1½ міліона рублѣвъ на банкъ у Львовѣ, котрый одномышленники Г. М. розôкрали и ради вернули домôвъ, певнй, що дурнй Москалѣ ще не змудрѣли и якійсь часъ ще будуть давати рублѣ для такихъ патріотôвъ, якъ они.

На Буковинѣ вôдбули ся 12. червня зборы православныхъ (тôлько не россійско-правосл.) рускихъ священникôвъ, на котрôмъ домагали ся рôвноправности Русинôвъ въ той церкви и выслали пропамятне письмо.

Американьска Русь отъ якъ Рутенія. Що голова, то розумъ, а найбôльше того розуму, якъ кумы попють ся.

Дня 18. липня вôдбудуть ся въ Philadelphia, Pa. зборы тутъ гр. кат. священникôвъ въ справѣ церковнои организацìи. Всѣ очѣкують зъ нетерпеливостю, що зъ того выйде.

Наймудрѣйшихъ политикôвъ на цѣлôмъ свѣтѣ мае россійска правосл. америкаиьска місія, бо она мае цѣль ширити христіяньство мѣжь христіянцами и то на пôдставѣ забобонныхъ обрядôвъ россійскои церкви. Вождъ той міссіонарскои арміи еп. Тихонъ вже оглянувъ свои посты и вернувъ домôвъ. Розумѣе ся, тй посты суть дуже нужденнй и не богатй въ душѣ, але се нѣчо. За те на повитане выходили зъ бандами (пр. въ Ансоніи) и вѣрныхъ на голосъ бубна прибуло подостаткомъ. А коли тй вѣрнй побачили чоловѣка зъ бородою, розпатланымъ волосемъ, въ довгôй одежи и въ циліндрѣ зъ плахтярками та якоюсь паличкою въ рукахъ, то ихъ радости не було кôнця, такъ, що примѣромъ въ Ню Йорку треба було ажь полісменôвъ. Розумѣесь, за появою епископа появляли ся въ мѣсцевыхъ часописяхъ готовй, довгй похвалы и описы, въ котрыхъ свящ. Хотовицкій, редакторъ „Пр. Амер. Вѣстника“, фіґурувавъ яко архидіяконъ. Тй церемоніи такъ сподобали ся прагосл. священникови въ Бріджпортъ, Конн., що плюнувъ на всьо и вернувъ назадъ до уніи.

Въ Клівеландскôй газетѣ, що выйшла въ часѣ гол. конвенціи „Соединенія“ стоить выдруковоне, що о. К. Лавришинъ зôставъ выбраный предсѣдателемъ гр. кат. церкви въ Америцѣ. Чому-жь не „Соединенія?“ Ще тôлько того треба!

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Чуже не гріе.

Се стара поговôрка и свята правда, що „чуже не гріе“, бо не загрѣло и нашого „добродѣя“ и „опѣкуна покривдженыхъ“ Димитра Петровича, а попекло его, якъ горяча пôдкова цигана, коли той хотѣвъ еи украсти у коваля. Думаю, що не погнѣвають ся читателѣ „Свободы“, коли я напишу пару слôвъ про непрошеного опѣкуна робучихъ людей въ Чікаґо.

Рѣчь мае ся такъ: Оденъ зъ нашихъ рускихъ робôтникôвъ Евлемпій Василько, родомъ зъ Криницѣ, въ Галичинѣ, проживавъ передъ 7 роками въ Чікаґо и працювавъ на желѣзнôй дорозѣ. Въ р. 1892 погибъ згаданый чоловѣкъ при робôтѣ, лишаючи вдову и 9 дѣтей. Пôсля тутешного права компанія мала сиротамъ выплатити вынадгороджене за убитого и тому зять небôжчика не можучи самъ занятись тою справою, удавъ ся о пораду и помôчь до Дмитра Петровича, прозваного Fridlander.

Вôнъ походить зъ Россіи, есть старостою, касіеромъ и стовпомъ россійско-православнои міссіи въ Чікаґо. Забравъ ся той „добродѣй“ до роботы вступаючись за сиротами и вкôнци каже зятеви небôжчика, що компанія дала вдовѣ 1000 дол., зъ котрыхъ вôнъ бере собѣ за трудъ 200 дол., а 300 за похоронъ, а решта вôдошле вдовѣ. Але минули лѣта, а вдова не дôстала анѣ цента, тогдѣ другій зять небôжчика В. Тима зачавъ доходити справы и выказалось, що компанія выплатила ажь 2.000 дол. для вдовы. Любыхъ „опѣкунôвъ“ вдôвъ и сирôтъ потягнено до одвѣчальности и поставлено пôдъ 10 тысячь кавціи. Справа невдовзѣ закôнчить ся въ корысть вдовы, а се все списане въ пересторогу чікаґовскимъ Русинамъ, щобъ знали, хто то такй, тй проводирѣ и опѣкуны.

А. Дубиньскій.
В. Тима.

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ.

Жидôвска кольонія.

Попередного разу доносивъ я мѣжь иншимъ кôлька слôвъ про жидôвского рабина, що мавъ засновати кольонію надъ Mossy River въ дистриктѣ Winnipegosis и на просторѣ чотырохъ товнъ-шипôвъ заселити фармы христіянами, а въ серединѣ кольоніи засновати жидôвске мѣсто. Про те доносивъ я якъ поголоску, а теперь те сталось дѣломъ. Дня 8. юнія приѣхавъ до Dauphin той рабинъ зо спорымъ числомъ нашихъ Русинôвъ, зъ котрыхъ бôльша половина осяде въ его жидôвскôй кольоніи, бо на нашу замѣтку, чи не лучше бы имъ було осѣсти на державныхъ фармахъ помѣжь своими Русинами, вôдповѣдали:

— Не знаемо, якъ панъ рабинъ скажуть.

А панъ рабинъ обѣцявъ побудувати горальню, жидôвске мѣсто зъ торгами, давати въ пожичку грошѣ и ще иншй дурнички торочивъ. Не удало ся рабинови тому два роки принадити Русинôвъ, то-жь кинувъ ся теперь мѣжь свѣжо прибувшихъ.

Ось вамъ и готова комедія. Зôтхали люде за жидами, тай вже ихъ будуть мати, але най напередъ выправляють свою шкôру до скубаня. Англики коли дôзнались про ту кольонію, смѣють ся до розпуку, але намъ не смѣхъ, а жаль своихъ братôвъ, що такъ себе дають всюда обдурювати. Часъ бы бодай ту въ Америцѣ прійти до розуму.

Погода у насъ теперь не найлучша, бо забогато перепадуе дощу.

І. Ржеспьовскій.

Зъ Работъ Гилъ.

Богато вже було дописей зъ рускихъ кольоній въ Канадѣ, але про нашу въ Работъ Гилъ коло Едмонтону мало. Насъ ту есть 64 родинъ, а всѣ походимо зъ ярославского повѣта въ Галичинѣ. Поводить намъ ся всѣмъ сяко-тако лишь бракуе намъ нашого священника. Правда, були ту россійскй попы, але намъ ихъ не треба. Мы ихъ не понимаемо, анѣ не звыклй до нихъ, они чужй для насъ и зъ мовою и зъ вôдправою, а такй проповѣди якъ о. Камнева про рôжницю латиньства а православія зовсѣмъ насъ не будують, бо мы се вже давно знали. Мы выхованй трохи инакше якъ вы тамъ въ Россіи, то-жь полишѣть насъ, а йдѣть навертати на вѣру Христову дикунôвъ, бо намъ потреба по при церковь и обрядъ ще науки и порады въ житю поза церквою.

Въ лютôмъ сего року писали мы письмо до перемыского епископа К. Чеховича, щобъ намъ приславъ нашого духовного вôтця и одержалисьмо дуже сердечну вôдповѣдь зъ благословенемъ для всѣхъ насъ, що нашу просьбу вôдослано до Львова, а тамъ въ коротцѣ постарають ся о тое, що будемо мати вже свого священника. Давъ бы то Панъ Богъ!

Ив. Воркунъ.

НОВИНКИ.

Процесъ противъ св. апостола Павла

Въ однôй грецкôй часописи читаемо слѣдуючу подѣю: „Въ Константинополи (Царгородѣ) одно грецке товариство добродѣйне зарядило складку (колекту) на цѣль добродѣйну и въ той цѣли выдало письменну вôдозву, въ котрôй межи иншимъ було напечатане выречене св. апос. Павла зъ его посланія ко Галатомъ (гл. 6, стихъ 9) а именно „Доброе же творяще да не стужаемъ си, во время бо свое пожнемъ, не ослабѣюще.“ Въ кôлька днѣвъ по напечатаню вôдозвы, приходить турецкій полісменъ до властителя друкарнѣ, де печатала ся згадана вôдозва и пытае ся, де то мешкае „нѣкій Павелъ“, що то на нихъ написавъ листъ пôдбурюючій до мешканцѣвъ Галата (случайно одно передмѣсте Царгорода такъ называе ся). Друкаръ ледви мôгъ повздержати ся вôдъ смѣху, але вкôнци поважно сказавъ, що згаданый Павелъ вже звыжь 18 сотокъ лѣтъ тому якъ померъ... Однакъ той высказъ дуже розлютивъ Турка-полісмена, котрый не маючи понятя о св. апос. Павлѣ и взагалѣ о вѣрѣ Христовôй, думавъ, що друкаръ зъ него насмѣвае ся. Понеже друкаръ не хотѣвъ показати, де мешкае св. Павло, то его замкнули турецкй „власти“ до вязницѣ и доперва грецкій патріярхъ выяснивъ історію о св. Павлѣ и ажь тогды властителя друкарнѣ выпустили зъ вязницѣ.

Цѣсарь не президентъ.

Що Галичина не въ Сполученыхъ Державахъ, Австрія не Америка, а цѣсарь не президентъ, мавъ спосôбность переконати ся у Львовѣ богатый Американецъ John Wilson. Вôнъ купувавъ въ однôй трафіцѣ циґары, а що купець не хотѣвъ взяти амер. грошей, то вôнъ заклявъ по англійски и купцеви и цѣсарскимъ циґарамъ и ихъ властителеви. На нещасте хтось се зрозумѣвъ и за образу маестату, Джана замкнули до Ивановои хаты.

Гôршій звѣрюки

Въ старôмъ краю, въ Зборовѣ, сынъ убивъ батька за те, що сваривъ на него словами: „у поли не полена пшениця, а ты дармуешь.“ Сынъ жонатый и мае 4 дѣтей, а батько мавъ 75 лѣтъ. Того звѣра сейчасъ замкнули до клѣтки.

Литовска селянка въ Вѣдни.

Недавно арештовано якусь жѣнку пôдъ Вѣднемъ за волокитство и запроваджено до суду въ Вѣдни. Черезъ цѣлый тыждень спроваджувано рôжныхъ товмачѣвъ, та жаденъ не мôгъ розмовити ся. Вкôнци догадали ся, що она мусить бути Литвинка и спровадили одного ґимназіяльного професора, що знае литовску мову. Бѣдачка страхъ утѣшила ся, якъ вчула рôдну мову. Тогды доперва довѣдали ся, що называе ся Анна Радскарска, мае 40 лѣтъ, служила въ Радишкахъ, повѣту росеньского на жмуди; на Великдень выбрала ся желѣзницею на заробокъ до Вільны, однакъ черезъ помылку заѣхала въ иншу сторону и опинила ся въ околици, що не могла зъ нѣкимъ розмовити ся, то-жь йшла на ослѣпъ о сухôмъ хлѣбѣ, доки не зайшла ажь пôдъ Вѣдень. Судъ увôльнивъ еи и казавъ вôдставити до россійскои границѣ.

Пекло въ рурѣ

Якійсь Иванъ Шварцъ, бѣдакъ, змученый и голодный, влѣзъ на нôчь до 24-цалевои водоносной руры, що були поскладанй недалеко Неварку, Н. Дж. и не мôгъ зъ неи вылѣзти, ажь помôгъ ему полісменъ и бойсы, що припадково его тамъ знайшли навпôвъ зголоднѣлого, вытягли и вôдставили до шпиталю. Якъ прійшовъ до себе, то оповѣвъ, що переживъ въ рурѣ пару днѣй, спеку и дощь; якъ падавъ дощь, то було якотако, але якъ спека, то чисте пекло.

Зъ Канады.

Въ Вінніпеґъ будуе костелъ польскій ксьондзъ Кулявый для нашихъ людей. Французкй католицкй міссіонеры волочать ся по кольоніяхъ и переводять людей на латиньство. Нѣмецкй баптисты мають вже двохъ міссіонерôвъ для Русинôвъ. Бурґдорфъ и Москаль Сильвестеръ Мушовъ, котрый недавно приѣхавъ зъ Россіи, належать до россійскои міссіи. А нашй великй патріярхи изъ св. юрскои горы у Львовѣ що на те? Чи то не ганьба для насъ?

— Царь зажуривъ ся, бо 25. червня цариця привела на свѣтъ дѣвчину, а царь конче хотѣвъ хлопця.

же-бъ и здѣйснились тй задушевнй его бажаня, якъ бы именно не та „середина свѣта“ — Мт. Кармель — де не мало попѣкъ ся теперѣшный протоерей. Було се въ р. 1896 пôдъ осѣнь, коли до Мт. Кармель заѣхавъ М. Бачиньскій, учитель зъ Шамокінъ и ставъ пропагувати россійске православіе по вказôвкамъ А. Товта. Молодого чоловѣка оголомшила обѣцянка протоерея и епископа, що вôнъ стане священникомъ по скôнченю семинара въ Сѣтцѣ, на Алясцѣ, якъ лишь буде добре „подвизатись“, то-жь кинувъ ся зъ цѣлымъ жаромъ въ вырь аґітаціи. Завязалось пôдъ его проводомъ братство, складались членами до того братства мѣсячнй вкладки, выбрано управу товариства и розумѣесь, розпочалась мѣжь людьми сварня на добре, котрои наслѣдки кôнчились разъ ажь въ повѣтовôмъ судѣ.

Нещасте хотѣло, що касіеръ того братства Мастюхъ, теперѣшный канадійскій фармеръ, выбравъ зъ тои релігійнои борбы таку науку, що добре-бъ було задержати братскй грошѣ для себе. Якъ загадавъ, такъ и зробивъ. Хочь таке поведене касіера некорыстно вплынуло на хôдъ дальшого зросту православія, то все-жь оно не упадало. Всѣхъ держала ще вѣра и надѣя на тй грошики и посады попôвъ и псаломщикôвъ, що мали причвалати ажь зъ самого Петербурга via San Francisco и Wilkes-Barre, Pa. Але та надѣя дуже часто зводить людей, то-жь и Мт. Кармельцямъ загадувала выстроити збытка.

Люде якось змѣркували, що ихъ обманули, за важкою роботою забували на минуле а проводирѣ заведенй въ надѣяхъ и лишенй всякои спроможности до житя, остались на ледѣ. Треба було и имъ хопитись за важку роботу, щобъ заробити на кавалокъ хлѣба.

Зъ причины того заводу проводирôвъ донесено епископу Николаю про дѣйсный станъ рѣчи, а той попрѣкнувъ А. Товта за незручнôсть въ пропагандѣ и мабуть заборонивъ на будуче подôбныхъ способôвъ въ розширеню его власти мѣжь Русинами.

Се бувъ початокъ упадку вплыву А. Товта на амер. Русинôвъ. Решта зробила розправа гр. Лелѣвы (Е. Н. Матросова) пôдъ заголовкомъ: „Заокеанская Русь“, помѣщена въ „Историческомъ Вѣстникѣ“ въ Россіи, де досыть яскраво представлена пропаганда россійского цареславія, котра Россіи приносить лишь ганьбу. Хочь редакторъ „Историческаго Вѣстника“ одержавъ вôдъ цензуры упôмнене, але брошура зробила свое и Побѣдоносцевъ остерѣгъ епископа про дальшй подôбного рода подвиги.

Вôдъ тогды стае пропаганда притихати, а головнй еи подвижники идуть помалу въ забуте и у россійско-православнои власти и у народу. Власть не потребуе вже ихъ помочи, бо они свое зробили, а народъ прокинувшись мовь зъ довгого просоня, протеръ очи и ставъ самъ роздумувати, що зъ борбы за вѣры не прійде ему жаднои корысти нѣ моральнои нѣ матеріяльнои.

Се рôкъ 1897 и вôдъ тогды можь уважати, що народъ перейшовъ вже школу житя, а теперь поволи двигаесь до свѣтла безъ взгляду на релігійнй переконаня.

Завязкôвъ пôдъ теперѣшну руску осаду въ Мт. Кармель, Па. треба глядати якихъ 20 рокôвъ тому назадъ. Тогды поселилось ту кôлька родинъ зъ Угорщины, котрй стягали до себе своихъ знакомыхъ и своякôвъ. Належали они всѣ до польского костела та до словеньскихъ братствъ. Згодомъ, коли потворилось бôльше угльокопôвъ, стало наплывати чимъ разъ бôльше людей, а наслѣдкомъ того маленька осада, що заснувалась на мочарахъ помѣжь горами, стала въ мить розростатись такъ, що сегодня Мт. Кармель числить до 14 тысячь мешканцѣвъ, на котрыхъ складають ся переважно: рускй, польскй, словацкй, литовскй и италійскй еміґранты. Нынѣ руска кольонія въ Мт. Кармель, Па. числить до 1200 людей, зъ котрыхъ по половинѣ буде угорскихъ и галицкихъ Русинôвъ.

Коли до Шенандоа прійшовъ рускій священникъ, рускй люде зъ Мт. Кармель удавались тамъ за духовными потребами, а пôзнѣйше ходили до каплицѣ въ поблизькôй мѣсцевости Excelsior. Въ р. 1891, 13. вересня засновано Братство св. Димитрія, котре въ першихъ початкахъ числило всего 12 членôвъ. Нынѣ число членôвъ досягае 63. Се братство можна уважати за пôдвалину теперѣшнои парохіи, бо заходами того братства въ р. 1892 положено угольный камень пôдъ церковь, котрого посвяченя довершивъ о. К. Лавришинъ зъ Шенандоа, Па. Мѣсце пôдъ будову церкви куплено за $350 вôдъ рединьскои компаніи, а въ р. 1893 докôнчено будову церкви, котра стояла людей $4500. Въ 1893 р. приѣхавъ зъ краю на душпастырство до Шамокінъ о. Ив. Констанкевичь и ажь до 1895 р. люде удавались до него за всѣми духовными потребами. Дня 4. марта згаданого року приѣхавъ до Мт. Кармель о. Несторъ Дмитрôвъ и занимавъ ту посаду до марта 1897 р. почôмъ выѣхавъ до Канады. Его мѣсце занявъ о. Стефанъ Макарь и перебувае тамъ ажь доси.

Якъ сказано высше засновано ту перше спомагаюче братство св. Димитрія, до котрого зъ початку належали всѣ Русины безъ взгляду на те, чи они походять зъ Галичины, чи зъ Угорщины. Вôдтакъ счинилась сварка помѣжь проводирами однои и другои партіи и часть Русинôвъ зъ угорскои стороны выступила и заснувала собѣ въ р. 1895 братство св. АА. Петра и Павла, котре зъ початку належало до словацкого товариства „Пенсильвенійска Еднота“, але зъ приходомъ о. Н. Дмитрова, котрый тогды бувъ секретаремъ „Р. Н. Союза“, приступили до руского товариства „Р. Н. Союзъ“ якъ и брат. св. Димитрія. Нынѣ братство св. АА. Петра и Павла числить 53 членôвъ.

До Мт. Кармельскои парохіи належать ще тй мѣсцевости, котрй вôдъ осады вôддаленй 1—2 миль англицкихъ: 1) Centralia, де есть братство св. О. Николая, що тежь належить до „Р. Н. Союза“, 2) Paterson, 3) Midwaley и 4) Greenrich. Въ Мт. Кармель находить ся друкарня и редакція „Свободы“ вôдъ юлія 1896 року. Въ церковнôй сали есть парохіяльна руска школа, до котрои ходить коло 40 дѣтей. Науку держить зъ ними мѣсцевый дякъ що суботы коли есть наука въ англицкихъ школахъ, а пôдчасъ ферій що денно. Въ тôй-же самôй сали мѣстить ся руска читальня, до котрои зразу належали лишь тй, котрй заплатили мѣсячнй вкладки. Теперь оно инакше. Братство св. Димитрія ухвалило на мѣсячнôмъ мітингу, що буде поносити всѣ кошта на книжки и часописи, а кождый що мае охоту щось пожиточного навчитись, може корыстати зъ того безплатно. Всѣхъ власностей приватныхъ (домôвъ) есть 35, вартости 30 тысячь долярôвъ, корчмы мае двохъ Русинôвъ, гросерень 5, розпродажь мяса оденъ.

Русины въ Мт. Кармель понайбôльшôй части працюють пôдъ землею, а дуже мало такихъ, що стали американьскими горожанами, хочь декотрй якъ довго ту перебувають и анѣ думають вертати назадъ до краю. Мт. Кармельцѣ перейшли тяжку школу житя, зъ котрои немало могли навчитись, що сила ихъ въ просвѣтѣ и едности. До того оно теперь иде.

Робôтнича юнія въ Мт. Кармель, Па.

Дня 1. юлія вôдбулася велика робôтнича парада робôтникôвъ зъ Шамокінъ, Па. и Мт. Кармель, Па., въ котрôй взяло участь до 3 тысячи людей и сѣмъ бандъ. Коло годины девятои вечеромъ розпочалисъ пôдъ голымъ небомъ бесѣды англицкî, польскî, словенскî и рускî про вагу закладаня робôтничихъ юнiй. По руски говоривъ К. Котанчикъ, касiеръ „Р. Н. Союза" зъ Шамокiнъ, а бесѣду его перебивано гучными оплесками. Представивъ вôнъ зôбранымъ теперѣшне положене копальникôвъ вугля, а опôсля заохочувавъ, щобъ кожда народнôсть заснувала юнiю, котра-бъ спôльно зъ юнiями другихъ народностей творила одну велику робôтничу юнiю Спол. Державъ. Кожда народнôсть въ Мт. Кармель буде ще мати окремî мiтинги въ тôй справѣ, а Русины мають зôйти ся 7 юлiя до церковного салѣ о 1/8 вечеромъ и тамъ пояснять си имъ точно про ту справу. Такî юнiи закладають по всѣхъ мѣсцевостяхъ зъ 25 цт. мѣсячнои вкладки. — Теперь видко великiй рухъ помѣжь робôтниками, всѣ лучать ся безъ взгляду на кольоръ лиця и народности, щобъ мiлiоновою силою стануги до борбы проти сполученымъ силамъ тростôвъ.

Курцѣ.

Середъ африканьскихъ племенъ есть курене тютюну дуже пристрастнымъ. Одного разу скаржило ся 10 Африканôвъ передъ своимъ кацикомъ-королемъ, що его жовнѣры крадуть имъ тютюнъ. Розгнѣваный королекъ крикнувъ: „А що-жь то, чи я гандляремъ тютюну? Потерпѣть, даймъ вамъ тôлько тютюну, що ся певно на всегда вôдкоче!" Панъ житя и смерти своихъ пôдданыхъ казавъ приготовити велику глиняну бочку и наповнивъ ея тютюномъ. На днѣ бочки выверчено 10 дѣръ и вложено тôлько бамбусовыхъ цибухôвъ. Потôмъ казавъ всѣмъ десятьомъ, котрî ся скаржили на его жовнѣрôвъ, выкурити пôдъ карою смерти цѣлу тую бочку. Нещасливî почали курити, але вже по години такои муки оденъ по другôмъ падали на землю безъ памяти. Доперва по двохъ днахъ зачали курити на ново. Тогды оденъ зъ нихъ сказавъ, що волить радше умерти якъ переносити таку муку. И его голова поточила ся по земли. Позôсталî курили дальше, добуваючи послѣднихъ силъ, щобы упоратись зъ тою люлькою. Вкôнци и они волѣли радше умерти, якъ дальше курити. Коли вже девятьохъ полягло, то до десятого сказавъ цѣсарь недолюдокъ: „Тобѣ дарую житє, щобысь вернувъ ся до своихъ, оповѣвъ имъ, якъ щедро обдарую тыхъ, котрî мене просять о тютюнъ."

— ТОВАРИСТВО тверезости въ Ню Йорку на Allen str. отворило гербатярню и за 1 цнт. можь достати чисту гербату, за 2 цнт. зъ румомъ и цитриною, а за 5 цнт. найлучшу чарку гербаты зъ чайомъ, сухарками, кусникомъ мяса и хлѣба. При одномъ столѣ можь достати теплу, при другомъ морожену гербату. Панове салюністы не радî такимъ гербаткамъ.

— ПО ВЕЛИКИХЪ мѣстахъ въ Россиi, якъ въ Петербурзѣ, Варшавѣ, Одессѣ уряджене для народа публичнî огороды, въ котрыхъ въ недѣлѣ и свята може народъ хорошо забавити ся, не потребуючи вôддавати ся піяньству по шинкахъ. Въ тыхъ огородахъ за малесенькою оплатою суть уряджене всякого рода розвеселеня, якъ музыка, театръ, панорамы, кругольнѣ, гойдавки, карузелѣ и пр. Кромѣ сего можна тамъ получити здорову поживу по дуже умѣркованыхъ цѣнахъ. Нема тамъ тôлько горѣвки и пива. Народъ горне ся до огородôвъ, хорошо и прилично забавляесь зъ своими родинами и не тратить здоровя и тяжко заробленого гроша по шинкахъ. Се одиноке средство, щобы робôтникôвъ вôдтягнути вôдъ пiяньства и розпусты. Человѣкъ потребуе конечно розôрвати ся, забавитись, щобы покрѣпити свои силы до дальшои працѣ. Интелiгенцiя знаходить розрывку найрôжнороднѣйшу: мае театра, концерты, касина, коньскî перегоны, купелѣ, всякî игры и пр., а бѣдному чоловѣкови лишае ся тôлько оденъ шинокъ. Чи-жь дивница потому, що вôнъ розпивае ся и упадае морально що-разъ низше? Заступѣмъ ему шинокъ чимъ благороднѣйшимъ, а стане и вôнъ порядочнымъ чоловѣкомъ.

Де-що цѣкавого.

— Одна е рѣчь дуже цѣкава, а именно, що всѣ найважнѣйшî рѣчи (вынайдени) зôстали вынайденî черезъ людей зъ-умашедшихъ (панôвъ варятковатыхъ).

— Оденъ американьскiй канонъ стрѣляе на 15 миль далеко.

— Найглубше мѣсце на мори есть межи островомъ Кубою а Рiо-деля Плятою (рѣкою) на океанѣ полуднево-атлянтицкôмъ, а именно глубина выносить 40,336 стôпъ або 3¼ милѣ англ.

— Найстаршiй словарь (спись слôвъ) на свѣтѣ есть хиньскiй, бо зôставъ написаный на 900 лѣтъ передъ Рождествомъ Христовымъ.

— Въ Европѣ выробляють фабрики рôчно 20 мiлiонôвъ бальокôвъ; одна нюрнберска фабрика выробляе денно 2000 штукъ рôжныхъ забавокъ.

— Найбôльша статуя (фiгура) бронзова на свѣтѣ е Петра Великого въ Петербургу и важить 1000 фунт.

— Въ середнôй Африцѣ есть дуже тяжко достати соли хоть бы и за грошѣ.

— Въ Нѣмеччинѣ є такî каноны, котрî выстрѣлюють 60 разы на годину и то кождымъ разомъ на 5 миль далеко.

— По теплôй купели не вôльно пити дуже зимнои воды, бо легко можна вмерти, такiй выпадокъ смерти лучивъ ся недавно въ краю.

— Найбôльшимъ садôвникомъ на свѣтѣ есть Фридрихъ Велгазвъ зъ Топеки (пôвн. Америка). Вôнъ самъ засадивъ 2000 акрôвъ землѣ яблонями и посѣдае въ своимъ садъ 100.000 яблонь и зôбравъ въ 1898 роцѣ 80.000 бушлѣвъ яблокъ.

— Оденъ американьскiй салюнiста (розумѣе ся, не Русинъ) выставивъ таку вывѣску (напись) „Не дайте ся де инде ошукавати, але приходѣтъ сюда."

— Черезъ океанъ атлянтицкiй переплывае що мѣсяця 1000 кораблѣвъ.

— Найдорожшій парляментъ (соймъ) есть французкій, бо коштує рôчно $1,500.000; за то парляментъ англійскій коштує найменше, бо послы не побирають тамъ жадного вынадгородженя.

— Пôдчасъ ишпаньскихъ славныхъ „борбъ быкôвъ" гине рôчно 1000 быкôвъ и до 5000 коней.

— Оденъ берліньскій годинникаръ вынайшовъ прирядъ, котрымъ можна змѣрити одну сотну часть секунды.

— Въ России померъ недавно въ м. Кішеневѣ Иванъ Ґаненко, переживши 110 лѣтъ и нѣколи не хорувавъ тяжко; за молоду бувъ слугою Пушкина, славного поета россійского.

— Блискавица (грôмъ) убивае пересѣчно въ протягу року 200 людей.

— Утримане цѣсарского дому въ Нѣмеччинѣ (Пруссахъ) коштує рôчно 5 мілiонôвъ долярôвъ! Досыть красну сумку пожирае оденъ смертельникъ — цѣсарь Вільгельмъ, най ему выйде на „здоровле."

— Зъ кождыхъ 100 Ишпанцѣвъ 15 було роду шляхоцкого, але коли „хлопска" Америка дала имъ добру научку въ послѣдной вôйнѣ, а именно, що небезпечно зачѣпати ся зъ „хлопами" и такъ ихъ переполола и усмирила, що теперь ледви половина схоче признавати ся до „гербу", бо всьо „дѣды" подôбно многимъ польскимъ збанкрутованымъ галицкимъ „шляхтичамъ", котрî радше пускають ся на дорогу злодѣйствъ и ошуствъ, нѣжь до якоись чесноі працѣ.

— Въ мѣстѣ Торнеа (Финляндія) 21. юнія есть день найдовшій въ роцѣ, бо тревае 22 годинъ; рôздвяна нôчь тревае тамъ всего лишь 3 годины.

— Въ Австро-Угорщинѣ въ 1898 р. суджено 800 осôбъ о мордерство, зъ котрыхъ лишь 23 повѣшено!

— Маленькій край Швайцарія мае рôчно приходу зъ торговлѣ вывозовои 20 міліон. долярôвъ.

— Чимъ море глубше, тымъ скорше корабель може плысти.

— Зô всѣхъ птахôвъ лебедь жіе найдовше, бо пересѣчно 300 лѣтъ, а чому? бо не пе віски и другихъ „выскôковыхъ напоѣвъ", лише воду.

— Въ Австріи великй політикеры польскй носять ся зъ гадкою, уподатковати повѣтре и свѣтло сонѣчне, а тогды выстарчить грошей на покрыте „злодѣйствъ" и „недоборôвъ. по всѣхъ банкахъ и касахъ „онщендносці..."

— Въ Новôй Зеляндіи всѣхъ піякôвъ фотоґрафують на коштъ державы и фотоґрафіи роздають всѣмъ салюністамъ. Если-бъ салюністъ давъ выпити одному зъ вôдфотоґрафованыхъ піякôвъ, то платить дуже высоку кару. Ой здавъ бы ся такій бичь и на галицкихъ пейсатыхъ коршмарôвъ.

— Христіяне святкують недѣлю; Греки, понедѣлокъ; Перзы, второкъ; Асирійцѣ, середу; Египтяне, четверъ; Турки, пятницю; а суботу жиды.

— Въ Петербургу и въ Тобольску (Сиберія) найдовшій день въ роцѣ тревае 19 годинъ, а найкоротша нôчь 5 годинъ; въ Бременѣ и Льондонѣ найдовшій день тревае 16½ годинъ.

СМѢШНЕ

РОЗМОВА ДВОХЪ КУМÔВЪ ПРИ БАРѢ.

Фецьо: — Дай Боже добрый день, куме Ваню!

Ваньо: — Дай Боже и вамъ куме Фецю!

Ваньо: — А що чувати доброго коло васъ?

Фецьо: — Та не добре, куме Фецю.

Фецьо: — Та що такого?

Ваньо: — Отъ нема що довго повѣдати: пôславъ 8 краевыхъ стôвокъ татуневи, абы цѣлый довгъ заспокоити, а они цѣле село запросили до коршмы на баль и за рôкъ всѣ центы промарнували, а довгъ якъ стоявъ, такъ стоить!

Фецьо: — Ой що правда, то правда, татуньо вашй, не по христіяньски собѣ поступили зъ вашою кервавицею, але за тое, куме Ваню, не грызѣть ся, а тѣште ся, що вы бодай вôдродили ся вôдъ свого татуня и умысне нѣчого по своѣй смерти не зôставите своимъ дѣтямъ анѣ маетку анѣ довгу, бо по що належати до „Союза" и до „братства", абы ще по нашôй смерти зъ насъ смѣяли ся... отъ лѣпше выпиймо по чарцѣ тои „потѣшительки", а на серци лекше стане и розумъ инакшій буде.

Ваньо: — Але-жь бо то вы розумнй, куме Фецю, дай Боже намъ всѣмъ здоровля и нашимъ дѣтямъ.

СТАРЫЙ АМЕРИКАНЕЦЬ ДО ҐРІНГОРНА.

Америк.: — А що, Грицю, якъ ся тобѣ подобае Америка?

Ґрінгорнъ: — Та всьо ми ся „барзъ" подобае, тôлько одно нѣ. Вступить чоловѣкъ до салюну выпити чарку и заплатить, що ся належить, а салюністъ забувъ видно рускій краевый звычай и анѣ кроплѣ не причинить; зайде чоловѣкъ до штору и за все „кешь" заплатить, а шторникъ хоть рускій чоловяга, навѣть „мечкôвъ" не додасть, а мôгъ бы бодай одного „дзиґара" додати.

Америк.: — Але-жь ты Грицю ще дурный ґрінорь, а ну спробуй и зачепи ся зъ якимъ нашимъ „бомомъ" то неразъ, але копу тобѣ причинить, а въ додатку и ребра тобѣ порахуе.

ПИСЬМЕННЫЙ и НЕПИСЬМЕННЫЙ ПРИ ВАРѢ.

Неписьм. — Ану, скажѣть менѣ куме Петре, бо вы вже не одну книжку перевчили, чи то правда, що земля не стоить на одномъ мѣсци, але „барзъ" скоро крутить ся, якъ бы якои дурійки наѣла ся?

Письм. — Та, куме Стаху, книжки пишуть о тôмъ и не оденъ вченый чоловѣкъ ажь вылысѣвъ зъ великои мудрости (а треба знати, що кумъ Петро лысый), але и я повѣдаю, що земля крутить ся, бо якъ разъ на хрестинахъ мене пôдпоѣли, то тогды и я видѣвъ на власнй очи, якъ земля крутила ся наоколо мене, тôлько я самъ стоявъ на одномъ мѣсци и смѣявъ ся зъ того чуда...

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"!

Скринка почтова.

M. C. McAdoo, Pa. — Вы не удавайте ся до ворожбитôвъ, бо они не поможуть вамъ нѣчо на вашу слабôсть. Чейже-жь и вы въ нихъ не вѣрите и уважаете такихъ чудесныхъ лѣкарôвъ за дурисвѣтôвъ.

B. T. Pittsburg, Pa. — Кождый народъ посѣдае якусь характеристичну цѣху, що его выріжние зъ помѣжь иншихъ суспôльностей. Порôвнуючи наши прикметы зъ прикметами або вадами другихъ народностей, перекопуемось, що „нашою цѣхою" есть бракъ всиôльного собѣ помаганя.

H. M. St. Louis, Mo. — Хочь якъ бы мы ради ще разъ до васъ приѣхати, то вѣрте, що се неможливо. Въ вашихъ справахъ можемо порозумѣватись листовно.

Заплатили за „Свободу" въ юнію с. р.

STUARTBURN, MAN., CANADA.	
Майковскій П.	$2.00
YONKERS, N. Y.	
Ратко Ст.	4.00
LANSFOSD, PA.	
Довбошь Ив.	2.00
Монѣта Л.	3.00
MAYFIELD, PA.	
Вахна Т.	2.00
JERSEY CITY, N. J.	
Кирчôкъ К.	1.20
WELP, WISC.	
Вальошь Ив.	1.00
CREIGHTON, PA.	
Перчь Мих.	1.00
LODI, N. J.	
Прегонь Ив.	2.00
NORTH KENT, CONN.	
Шмигель М.	1.00
SHAMOKIN, PA.	
Котанчикъ П.	2.00
CHARLEROI, PA.	
Бубнякъ Д.	2.00

Оголошене.

Урядъ брат. св. О. Николая въ Ню Йорку, котре належить до „Р. Н. Союза" такій:

Предсѣдатель John Zuschak, 16 Adam Str., Newark, N. J.; мѣстопредс. Ґальдонъ Стефанъ; секретарь Юрко Павло; фін. секретарь Vasyl Sarych, 349 E. 10-th Str., New York, N. Y.; капитанъ Габурчакъ Петро; касіеръ Ридиля Иванъ; догл. хорыхъ Яросѣньскій Юрій.

Где есть?

Яковъ Гресь, котрый рôкъ тому мешкавъ въ Excelsior, Pa., выѣхавъ до Ню Йоркъ стейту и не знати где есть. Хто бы о нѣмъ знавъ, най напише на адресу:

CHARITON MAKSIMCZAK
Excelsior, Pa.

Въ книгарни Олифантскои читальнѣ (адресъ: J. J. Ardan, Box 418, Olyphant, Pa.) можна достати слѣдуючй книжкй:

Для дѣтей:

Молитвословы для дѣтей	16 цт.
Приказки (смѣшне)	9 „
Якъ панъ собѣ бѣды шукавъ	6 „
Житє св. Кирила и Методія	11 „
Мали герои	27 „
Китиця желань	22 „
Луць Заливайко	16 „
Коли ще звѣры говорили	44 „
Зъ села	40 „
Народни казки	27 „
Коляды	12 „
Казки Андерсена	27 „
Рицарь и смерть	3 „
Коломыйки	30 „

Для старшихъ:

Наталка Полтавка	22 цт.
Листы зъ чужины	1.30 „
Надельмаеръ Апостолъ свободы	11 „
О розумномъ выхованю дѣтей	13 „
Олюнька	1.05 „
Велики роковины	11 „
Етимольогія и фонетика	11 „
Задля хазяйства	11 „
Свекруха	37 „
Привѣтъ Ивану Франку	1.26 „
Календарь на р. 1899	15 „
Творы Руданьского томъ I. 43; II. 54 III. 53; IV. 65; всѣ томы разомъ	2.00 „
Задля святой землѣ	53 „
Не той ставъ	33 „
Дезертиръ и други оповѣд. р. 1899	64 „
Свяяте письмо	11 „
Лихій день	14 „
Леґенда про св. Ю. Милосердного	11 „
Чума горѣлчана	50 „
Сотникъ, Марина, Татаровна	6 „
Про Хведора Христіянина	11 „
Зѣлникъ (Поезія)	22 „
Рай и поступъ	64 „
Причепа	1.50 „
Спомини зъ передъ 10 лѣтъ	64 „
Творы Юрія Федьковича	1.00 „
Покора	55 „
Поемы Ив. Франка 1899 р.	65 „
Природа	32 „
Некультурна	32 „
Маскаль Чарôвникъ	25 „
Читанка для молодѣжи	12 „
Мои листы	50 „

☞ За почту платимо самй. Книжки посылаемо лишь тымъ, котрй пришлють намъ напередъ грошѣ.

Доки такъ буде?

Рожно бува на тôмъ свѣтѣ
И всякe дѣе ся:
Оденъ плаче, клене долю,
А другій смѣе ся.

Плаваючи у роскошахъ
Пе, гуля, спѣвае,
Тратить грошѣ зъ блудницями
Весь свѣтъ объѣзджае.

А онъ дивись... Боже, Боже,
Чи довго такъ буде?
Мовъ тѣ мухи, изъ голоду
Мруть другіи люде...

Иншій въ працѣ, мовъ вôлъ чорный,
Вѣкъ свôй коротае,
А для кого те все, спытать?
Не бачить не знае...

Его ухо, для той трубы,
Що зве до роботы,
Его силы, для другого
И кровавй поты.

Весь день въ потѣ вôнъ працюе
И духа не стае,
А бездушный, проклятый „босъ"
Еще поганяе.

Жѣнка боса, дѣти голй,
А стигли-бъ выгнати —
То-бъ нещасныиъ изъ голоду
Прійшло умирати...

Не лишь силы и здорове
Въ корысть другихъ тратить,
Но лучаесь, що и житемъ
Неоденъ заплатить...

Незабудька на могилу мученикôвъ за правду и волю

Вы сповнили святе дѣло,
Якъ слѣдуе и всѣмъ намъ:
Дали жите, щобъ придбати
Лучшои долѣ потомкамъ.

Тои долѣ, тои правды
Закованой катами,
Тои волѣ, за котрую
Русь боре ся вѣками.

Кровю земля орошена
Стане шляхомъ до цѣли
И розпалить месть у серцяхъ,
Збудить стоны знѣмѣлй.

Тому клядемъ вѣнець славы
Надъ вашими гробами,
Ваше имя запише ся
Нестертыми буквами.

Не поляже, не загине
Всѣхъ насъ руска мати,
Еслѣ больше такихъ борцѣвъ
Зможе выховати.

С. Сосенко.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.